

LISTEK.

Stritarjevi zbrani spisi lepo napredujejo. Doslej je izšlo 6 snopičev, ki obsejajo pesmi, kolikor jih je Stritar zložil približno do leta 1878. Pesnik je pesmi svoje zlasti iz mlajše dóbe nekoliko preuredil ter jim dal tako v vsakem oziru lepšo in dovršenejšo obliko. Dozdanji snopiči pa jasno kažejo po svoji vsebini, kakor po lepi zunanji obliki, da bodo Stritarjevi zbrani spisi knjiga, s katero se bode národ slovenski smel ponašati. Vse prijatelje leposlovja slovenskega pozivljemo znova na obilo naročbo Stritarjevih zbranih spisov.

Viktor Dolenc †. Primorske Slovence in ž njimi vred ves národ slovenski je zadela huda nesreča. Umrli je po kratki, a težki bolezni za osepnicami šele v 45. letu dóbe svoje v Trstu dné 20. julija 1887. ob 1/2 2. uri zjutraj vrli domoljub in pisatelj, gospod *Viktor Dolenc*, urednik »*Edinosti*«, lastnik tiskarne, predsednik delavskega podpornega društva, starosta »*Sokola*«, prvomestnik načelníštva tržaške podružnice Sv. Cirila in Metoda, podpredsednik političnega društva »*Edinost*« itd. itd.

Porojen na Razdrtem leta 1841. iz znane Dolenčeve rodbine, dovršil je pokojni Dolenc nižjo realko v Gorici ter se pozneje odločil za trgovski stan. A dr. Karol Lavrič, ki je v Gorici spoznal izredno nadarjenost mladega moža, vplival je toliko nanj, da je najprej v Gorici, kjer je več let uredoval »*Sočo*«, in pozneje v Trstu, kamor se je preselil pred desetimi leti, vse svoje moči posvetil političnemu delovanju, kateremu se je udal z dušo in srcem. Živahen in odločen, priden in nadarjen je mladi publicist najprej s temeljitimi študijami v národno-gospodarskih in političnih strokah pridobil si prilično mnogo znanja ter je tako s čudovito vstrajnostjo nadomestil, česar mu ni dala nedostatna šolska omika; potem se je s svetim domovinskim ognjem lotil javnega delovanja, pri katerem si je v vsakem oziru zaslužil imé prvobornika slovenskega. Bil je zadnja leta v Trstu *duša* vsega národnega življenja in ž njim, katerega je smrt pobrala v najboljših moških letih, izgubili so tržaški Slovenci glavo in voditelja svojega, kateremu ne vemo namestnika; kajti kje bi našli moža, ki bi bil tako delaven, tako zgovoren, tako vstrajen, tako požrtvovalen, tako spreten, tako odločen, živahen in nadarjen, kakor je bil pokojni Dolenc! In z vsemi temi lepimi svojstvi je združeval jako plemenito srcé in politikom nenavadno dobrodušnost. Blagi Viktor, slava tvojemu spominu! Z Bogom, zlata duša!

Matej Brencè †. Dné 18. t. m. je pri Sv. Gregorji nad Sódražico umrl v 31. letu dóbe svoje mladi slovenski pisatelj gospod *M. Brencè*. — Pokojni je bil dné 19. septembra l. 1856. porojen v Hrašah pri Lescah, zvršil je gimnazijo l. 1878. v Ljubljani in pozneje pravoslovje na Dunaji. Bil je nadarjen mož in spisal je več krajših novel v Stritarjevem »*Zvonu*« in »*Kresu*«; bil je tudi sotrudnik našemu listu, »*Slovenskemu Narodu*«, »*Slovincu*« in nekoliko časa urednik »*Ljubljanskemu Listu*«. Zlasti v »*Narodu*« je prejšnja leta priobčil več krajših spisov pod imenom »*Nivalis*«. Zadnje čase je bil uradnik pri trgovinski zbornici ljubljanski, a bolezen ga je prisilila, da je odšel k bratu svojemu, župniku svetogregor-skemu, kjer mu je sušica končala mlado življenje. Bodi mu lahka zemlja in blag spomin v Slovencih.

Dva národna praznika bode v spomin dveh velezaslužnih mož slavil národ slovenski meseca avgusta. Dné 14. t. m. odkrije se namreč v Idriji na župni cerkvi Sv. Barbare plošča v spomin pokojnemu knezoškofu ljubljanskemu Antonu Alojziju Wolfu, ki je mladini naši ustanovil »*Collegium Aloysianum*«, izdal novi prevod svetega pisma ter založil zaklad za véliki slovar slovenski; a dné 21. avgusta bode gospod profesor

Andrej Einspieler, častiti starosta in voditelj koroških Slovencev, v svojem rojstvenem kraju v Svečah v Rožni dolini daroval *zlato mašo*. Obeh slavnostij se udeležé rodoljubi iz vseh krajev slovenskih in v Idrijo, kakor v Sveče pošljejo zlasti „Matica Slovenska“, „Slovensko pisateljsko društvo“, kakor tudi druga društva ljubljanska zastopnike svoje.

»**Ledeni les**«. Opazka, ki se v Pajkovi knjigi: »Črtice iz duševnega žitka štajerskih Slovencev« nahaja na strani 116.: »Ledeni les« »Ledum palustre« — dala mi je povoda, da sem jel pozvedovati o tej stvári. Že početkoma sem zmajeval z glavo misleč, da iz te moke ne bode kruha in nisem se motil. Od učiteljev in nekaterih učencev, ki so pohodili za velikonočnih počitnic svoje roditelje, dobil sem precejšnje število pojedink iste rastline, ki se imenuje okoli Špitaliča »ledeni les«, v Šmarijskem okraji pa »nedeljni les«. Ta rastlina se ljudem zdi tako važna, da »žegen« brez nje nima nobene veljave, torej jo vsak vtakne v butaro. No, saj je ni težko dobiti, kajti raste povsod po listnatih gozdih, osobito pa kraj góšč in po krčevinah; tudi v mejah je mestoma prav navadna. Ugaja ji najbolj suha zemlja, ki ima kamenito podstavo. To nas uči, da ne more biti *Ledum palustre*, ki raste na vlažnih in mokrotnih krajih.

Rastlina, o kateri tu govorim, je jedina sorodnica brogoviti (kozji pogačici) [*Viburnum Opulus*], ki se po vrtilih prav rada sadí zavoljo lepote, ináče pa živí prav navadno ob potokih, v gajih in po vlažnih hostah. Ime ji je meduljevina [*Viburnum Lantana*]; po Slov. Goricah in tudi drugod pa ji pravijo metrika. Rastlina ne doraste nikdar v drevo, temveč ostane grmasta in se odlikuje posebno po debelih mladikah, na katerih stojé listi nasprotno. Ti so jajčasti, časih srčasti in na spodnji ploskvi z gosto sivo dlako porasteni, dočim ostalo rastlino lasjé samó za mladosti pokrivajo in ne delajo tu klobučini podobnega póvlaka; izjemo delajo časih mladíke. Beli cveti, ki so vsi jednako veliki, stojé v nepravih kobulih ter so popolni. Iz njih se razvijajo jagode, ki so sprva bledezelene, potem rdeče in napósled črne. Rastlino je tudi po zimi in sploh ob času, ko nima niti listov niti cvetja, lahko spoznati po popkih, katerim nedostaje posebnih krovnih lusek. Poppek delata dva podolgovata in na vzdolž v gubé nabrana listíča, ki se pozneje razvijeta v lista, dočim poppek pokrivajoče luske drugega drevja in grmovja odpadejo.

Da je dr. Pajek naletel ravno na *Ledum palustre*, tolmačil bi si človek iz besede »rés« in v istini se imenovana rastlina prišteva vrésnicam. Posebno svojstvo pa odlikuje močvirski rožmarin — tako se imenuje *Ledum pulustre*; — on je namreč vedno zelen grm, ki se kmalu spozna po zopernem vonji, kateri se razprostira v njega bližini. Ker ostaja tudi po zimi zelen líki oméla na našem drevji, tedaj ga je prav lahko ugledati. V južnih krajih se redkokje nahaja, tem gošče pa v severnih. C—k.

Novoprovençalska književnost. Malokatera književnost je cvela v srednjem veki toliko krasno kolikor pésemstvo provençalsko. A začelo je že zgodaj sahniti; posebno kar se je združilo južno Francosko s severao, zamrlo je prav naglo óno živahno gibanje. Kralj Fran I. ukazal je, da javno rábi povsod samó francoščina. Zvonka provençalsčina se je umeknila: pri sodiščih se je razpravljalo v francoščini, po šolah se je učilo v francoščini, v cerkváh se je propovedovalo v francoščini. Samó národne pesmi niso utihnile do cela in v 18. stoletji jih je zbral nekaj ter poslal v svet *Nikolaj Saboty*: to je bilá jedina znamenitejša knjiga v lepem južnem narečji do našega stoletja.

Šele v naši dóbi se je začelo dramiti vnovo. Leta 1825. zapel je prvo pesem v njem *Jacques Jasmin*. Rodil se je l. 1798., umrl l. 1864. Bil je brívec: »bril je dobro, a pel še bolje«, dejal je o njem slavni kritik francoski Sainte-Beuve. V drugi polovici našega stoletja je dal na svetlo dva zvezka svojih pesmij. Bil je zeló priljubljen ter hodil je pevajoč po svoji očevini okoli, kakor v davno minulih časih *trubadurji*.